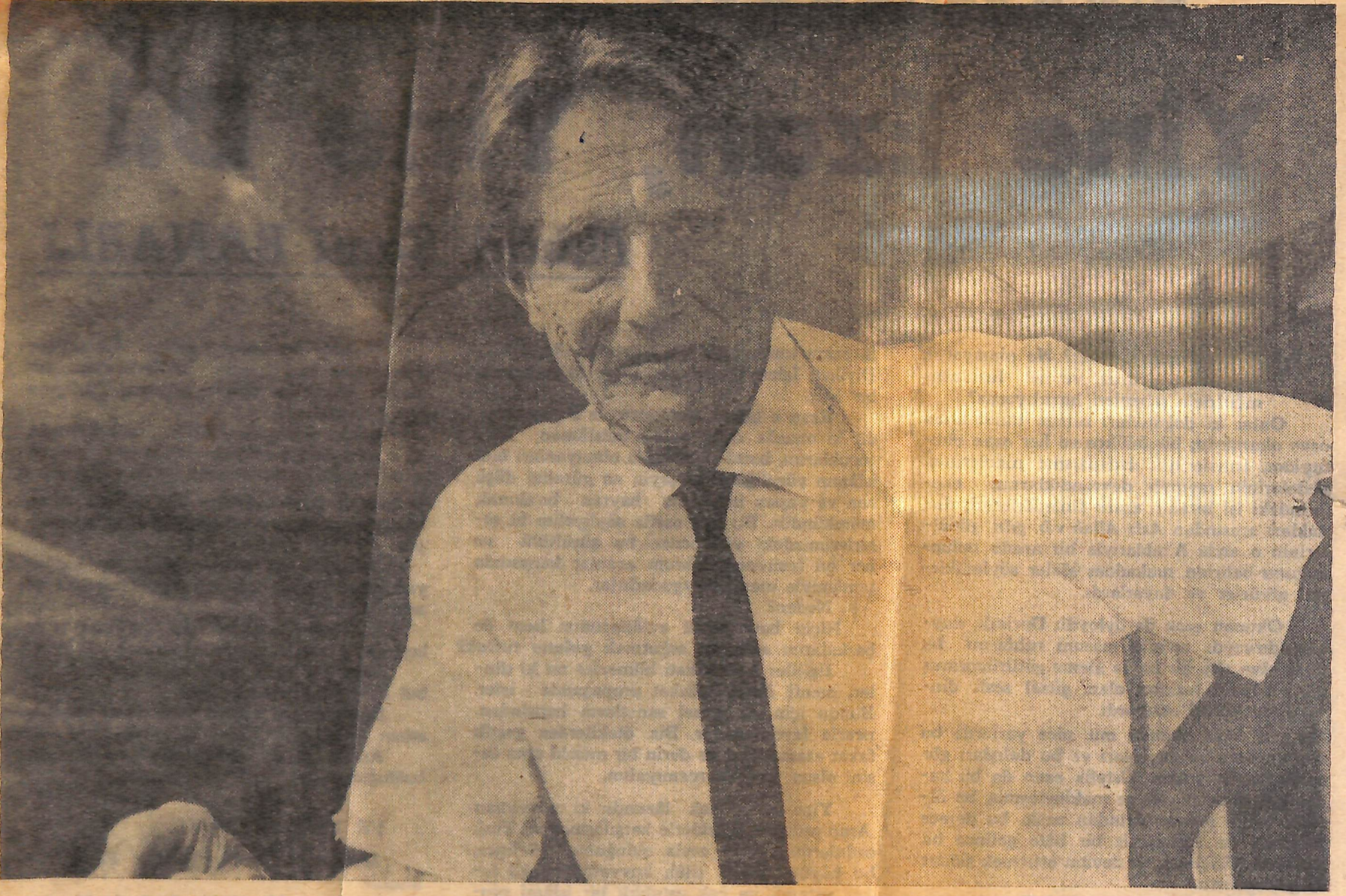

380.321

ARA GÜLER'İN OBJEKTİFİNDEN STANLEY WILLIAM HAYTER
«Ben 300 levha hakkettim, ama 5.000'den fazla levhanın meydana getirilmesine yardım ettim.»

RESİM

Büyük gravürcü Hayter İstanbulda

Talebeleri arasında Giacometti, Chagall, Picasso, Le Corbusier... de bulunan dünya çapındaki sanatçı ve hoca Stanley William Hayter'in bir eserini de Resim ve Heykel Müzesinin satın aldığını ve yakında teşhir edeceğini memnuniyetle öğreniyoruz.

ZAMANIMIZIN tanınmış milletler-
arası sanatçılardan Stanley Wil-
liam Hayter bir haftadır şehrimizde
bulunuyor.

Hayter plâstik sanatlerde yirminci
asrın yaratıcıları arasında yer almış bir
şahsiyettir. Bu mevzu ile alakalı olan
lar onun Paris'te kırk yıl önce açmış
bulunduğu Atölye 17 adını taşıyan bir
öğretim yeri bulunduğunu bilirler.
Oraya dünyanın dört kögesinden ge-
len gençler gravürün temellerini, ince-
liklerini ve en son buluşları öğrenir-
ler. Fakat aynı zamanda, bu atölyeye,
en tanınmış imza sahipleri, Hayter'in
teknik beğisinden faydalanmağa da ge-
lirler. Bu denemeleri yapanlar arasın-
da Giacometti, Max Ernst, Dalí, Cha-
gall, Calder, Picasso, Masson, Le Cor-
busier, Kandinski, Pollok, Vieira da
Silva gibi sanatçıların bulunduğunu
söylersek, Hayter'in kimliği hakkında
daha açık bir fikir vermiş oluruz.

Hayter 1901'de Londra'da doğmuş-
tur. Babası da ressamdı; kendisi kimya

ve jeoloji tahsil etti, hattâ 1922-25 ara-
sı İran'da bir petrol şirketinde çalıştı.
Bir taraftan resim yapıyor, Irak'a,
Mısır'a Arabistan'a seyahat ediyordu.
Bu gezilerde yaptığı resimleri Londra-
ya döndüğü zaman ilk olarak Paris'e
gitti. Orada bir müddet Julien Aka-
demisinde çalıştı; ilk puantjes, ofort ve
akuatentlerini meydana getirdi. Hayter
bunları, tabloları ile «salon d'automne»
da teşhir etti. Bu arada harp sonrası
Paris sanat çevresi ile temasa geçiyor,
bir de atölye açıyordu. Atölyede Miro,
Arp, Tanguy gibi sanatçılarla düz
satırlarda çizgi yapıları araştırmaları-
na giriyordu. Hayter artık Paris'li ol-
muştu, sürrealizm hareketine katılmış
onu yaratıcılarla tanışmıştı. Bunların ara-
sında Paul Eluard da vardı. Şairle ölü-
müne kadar dostluğunu muhafaza etti,
ve atölyesine 17 rakamının adını ver-
diği o sırada taşıdığı Campagne Premi-
ère sokağının 17 numarasındaki bi-
nada oturduğundan dolayıdır.

Hayter ve talebeleri artık tanın-
mağa başlamışlar. Paris ve Londra'da
sergiler açmağa başlamışlardı. Bu ara-
da kendisi sık sık seyahatler de yapı-
yordu, 1934'de Picasso ile tanıştı; onun
çalışmalarına teknik yönden yardımcı
oluyordu. Hayter 1939'da ikinci dünya
savaşı patlamadan amerikalı heykeltari
Hellen Phillips ile evlendi ve Londra-
ya döndü; bir yıl sonra da Amerika-
ya gidiyor, San Fransisco Güzel San-
atlar Mektebinde ders vermeğe baş-
lıyordu. Atölye 17'yi de Amerika'ya
nakletmişti. Hayter 1950 yılına kadar
Amerika'da kaldı, bir çok şehirde ser-
giler açtı, New York'ta bir ev aldı, a-
tölyesini oraya nakletti tabebe sayısını
ve şöhretini arttırdı. Ama Paris ha-
vasını, hele birinci dünya savaşı son-
rasını tatmış olanlar başka yerde
yaşıyamazlar, Hayter de döndü ve A-
tölye 17'yi yeniden açtı, hâlâ da ora-
dadır; talebeleri arasında türkler de
bulunmaktadır.

Hayter Amerika'da, Venedik bi-
ennalesinde, japonya gravür sergisin-
de birincilik mükâfatlarını derlerken,
Fransa hükümeti ona légion d'honne-
ur-ün şövalye, İngiltere de Order of
the British Empire'in commander rüt-
belerini veriyorlardı. Eserleri A.B.D.
Brezilya, Arjantin, Kanada, İngiltere,
İsviçre, İtalya, Avusturya, japonya,
Rodezya, Cenubi Afrika, Almanya,
Belçika, Polonya, müzelerini süslüyor-
du. Bunlar o memleketlerde açtığı ser-
gilerden alınmışlardı. En son sergisini
Hayter, bu yılın mart ayında Londra'da
Grosvenor Gallery'de açtı. Burada
elji kadar pentür teşhir etti. Son gra-
vür sergisini geçen yıl Cenevre Sa-
nat ve Tarih Müzesinde «kırk yıl gra-
vür» adı altında bir geriye bakış sergi-
si olarak açmış burada 130 kadar eser
teşhir etmiştir.

1927'den beri otuz şahsî sergi aç-
mış ve dünyanın hemen her memleke-
tini gezip görmüş olan Hayter'in ni-
hayet Türkiye'ye de gelişi kendisiyle
tanışmamıza vesile oldu. Zamanımız
gravüründe ve asrımızın ilk yarısı sanat
çevrelerinde başta gelen bir yerin sâ-
hiki oluşu boğuna değildir. Sevimli bir

şahsiyeti geniş bir kültürü inandırıcı
bir üslubu, faydalı bir görüşme tarzı
tabii bir zerafeti olan Hayter bir ko-
nuşmasında «İnsan diyor, bir ömür
boyunca bin levha hakkedebilir. Ben
kendi hesabıma üç yüz tane yaptım,
amma beş binden fazla levhanın mey-
dana getirilmesine yardım ettim.» Bu söz-
ler kendisinin öğretici olarak ciddiyetini
gösterir ve talebe olarak niçin hiç bir
vakit kırktan fazlasını kabul etmediğini
izâh eder. Hayter gravür tekniğinde
ilmî bilgisi yardımı ile yenilikler yap-
mıştır. Bunların başında (couleurs si-
multanées) adını verdiği muhtelif renk-
li gravürleri bir arada ve aynı zamanda
basmak tekniği gelir. Bu tekniği ilk ola-
rak 1943'de «Centauresse» isimli üç
renkli gravüründe denemiştir. Hayter
mesleğinde hiç bir şeyi tesadüfe bırak-
mayan, meydana getireceği eseri önce-
den tasarlıyan, onu olgunlaştırdıktan
sonra derhal icraya geçen ve kısa za-
manda meydana getiren yaratıcılar sı-
nıfına dâhil sanatçılardandır. Son yap-
tığı litolardan birinin Resim ve hey-
kel Müzesi tarafından alındığını ve ya-
kında teşhire konulacağını memnuni-
yetle öğrenmiş bulunuyoruz.

Fikret ADİL

ÖLÜM

Ressam Fikret Muallâ Fransa'da vefat etti

Geçen hafta perşembe günü Abidin
Dino'dan Fikret Adil'e gelen bir mek-
tup, İstanbul'a acı bir haber ulaştı:
ressam Fikret Muallâ vefat etmişti.

Türk resim sanatının en güçlü
temsîlcilerinden ve yabancı memleket-
lerde değerini kabul ettirmiş ustaların
dan olan, Fikret Muallâ, bir müddetten
beri rahatsızdı. Paris civarındaki Ma-
ne köyünde, bir bakımda tedavi
ediliyordu. Dünyadan pek hazin bir şe-
kilde ayrıldı ve ölümü kadar, aramız-
dan ayrılışı da, onu ve sanatını çok
sevenler pek derinden yaraladı.

(Fikret Muallâ'nın sanatına, şah-
siyetine ve insan tarafına dair bir ya-
zıyı, gelecek Hafta MEYDAN'da,
yakın dostu olan arkadaşımız Fikret
Adil'in kaleminden okuyacaksınız.)